

Manner-Suomen maaseudun kehittämishojelman vaikutus maatalousalan kilpailukykyyn

10.10.2019

Maaseutuohjelman tuloksia ja vaikuttavuutta – seminaari

Sari Rannanpää, MDI

Arviointi

- Toteuttajat Pellervon taloustutkimus PTT ja Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI
- Kyösti Arovuori, Hanna Karikallio, Sanni Kiviholma, Heini Lehtosalo, Johannes Piipponen, Sinikukka Pyykkönen, Sari Rannanpää, Tapani Yrjölä
- Kesto 1/2017 - 6/2019
- Raportit vuosina 2017 ja 2019
- Arvioinnin fokus:
 - Maatalouden kilpailukyky
 - Alkutuottajien kilpailukyky
 - Pienyritysten monipuolistaminen, perustaminen, kehittäminen, työpaikkojen luominen
 - Maatilojen taloudellinen suorituskyky, rakenneuudistus, nykyaikaistaminen
 - Sukupolvenvaihdokset

Arvioinnin kohde

Ohjelman tuloksellisuus

Ohjelman vaikuttavuus

Maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 tulokset ja vaikutukset maatalousalan kilpailukykyyn

Arviointikysymykset

- 19. Missä määrin maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteillä on edistetty pienyritysten monipuolistamista, perustamista ja kehittämistä sekä helpotettu työpaikkojen luomista?
- 26. Missä määrin maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteillä on osaltaan parannettu tuettujen maatilojen taloudellista suorituskykyä ja helpotettu maatilojen rakenneuudistusta ja nykyaikaistamista erityisesti markkinoille osallistumisen ja markkinoille suuntautumisen sekä maatalouden monipuolistamisen avulla?
- 27. Missä määrin maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteillä on tuettu riittävän ammattitaitoisten viljelijöiden maatalousalalle pääsyä ja erityisesti helpotettu sukupolvenvaihdoksia?
- 28. Missä määrin maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteillä on tuettu maatilojen riskien ehkäisemistä ja hallintaa?
- 29. Missä määrin maaseudun kehittämisohjelmalla on edistetty YMP:lla olevaa tavoitetta edistää maatalouden kilpailukykyä?
- 30. Missä määrin maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteillä on osaltaan parannettu alkutuottajien kilpailukykyä kytkemällä heidät paremmin maatalouselintarvikeketjuun maataloustuotteiden arvoa lisäävien laatujärjestelmien, paikallisten markkinoiden edistämistä ja menekinedistämistä koskevien toimien, lyhyiden jakeluketjujen, tuottajaryhmien ja -organisaatioiden sekä toimialakohtaisten organisaatioiden avulla?
- 31. Missä määrin eläinten hyvinvointiin ja lähiruokaan panostaminen on lisännyt kuluttajien kotimaisen ruuan kysyntää ja arvostusta?
- 36. Onnistuivatko valintakriteerit tunnistamaan ohjelman tavoitteita parhaiten edistävät hankkeet ja investoinnit?

Menetelmät

Työpöytätyöskentely

Sähköinen kysely

Haastattelut

Sähköinen kysely

Haastattelut

Tilastoanalyysi

Tapaustutkimukset

Raportointi

Raportointi

Raportointi

Talousteoreettinen tausta

- Maatalouspolitiikan toimenpiteiden vaikuttavuusmekanismit
 - Hyvinvointitalousteoria
 - Poliitiikan seurauksena maataloussektorilla käytetään resursseja (tuotannontekijöitä) suhteellisesti enemmän verrattuna tilanteeseen ilman politiikkaa
 - Maatalouden tuotannontekijöillä tuotetun lisäarvon suhde tuotannon kokonaiskustannuksiin
- Ratkaisu:
 - Maataloudessa tuotetun lisäarvon kasvattaminen ja/tai maataloudessa käytettyjen tuotannontekijöiden määrän vähentäminen

Ohjelman tavoitteet: kilpailukyky

- Maatalousalan kilpailukyvyyn vahvistaminen sektorin kokonaistasolla
 - Tuottavuuskasvu
 - Samalla tuotantopanosten määrällä tuotetaan enemmän
 - Pienemmällä tuotantopanosten määrällä tuotetaan nykyinen määrä
 - Kokonaiskustannusten ja markkinatuottojen välinen suhde
 - Kustannuskilpailukyky
 - Lisäarvon kautta syntyvä kilpailukyky

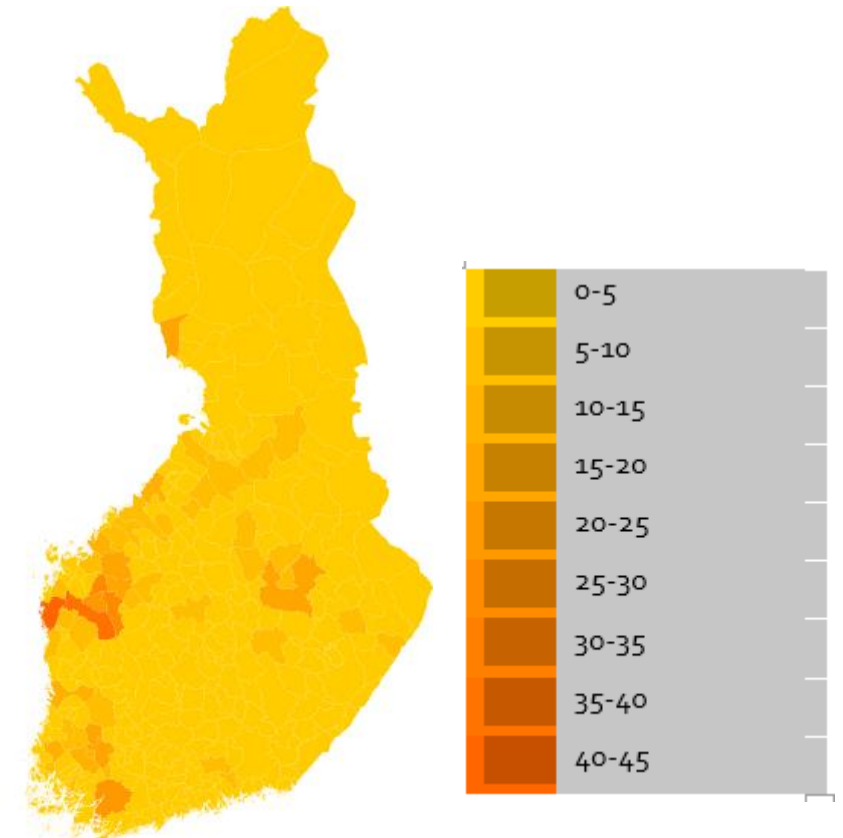
Sektorin kokonaisvaikutukset (1)

Indikaattori	Arvo ohjelmakauden alussa (2014)	Arvo (viimeisin tieto)	Nettomuutos	yksikkö	Selitys muutokselle
Yrittäjätulo	96	56,6 (2017)	-39,4	Indeksi 2005=100	Markkinamuutokset, vaihtelevat sääolosuhteet
Tuotannontekijätulo	109,9	92,3 (2017)	-17,6	Indeksi 2005=100.	Markkinamuutokset
Maatalouden tuottavuus	111	116,8 (2017)	5,8	Indeksi 2005=100	Panoskäytön pienentyminen
R2	88738,4	82840,9 (2016)	-5897,5	euroa	Markkinamuutokset
Kokonaispääoman tuotto prosentti	-1,9	-2 (2017)	-0,1	prosenttia	Ei muutosta
Kannattavuuskerroin	0,39	0,40 (2017)	0,01	kannattavuuskerroin	Ei muutosta
Omavaraisuusaste	114,7 %	100 % (2017)	-14,7 %-yksikköä	prosenttia	Sääolosuhteet, markkinamuutokset, rakennemuutos
Pellon hinta	8698	8694 (2018)	-4 euroa	euroa	Ei muutosta
Tukien osuus kokonaistuotosta	33,2 %	33,9 % (2017)	0,73 %-yksikköä	prosenttia	Ei muutosta

- Maatalouden taloudellisen aseman heikentyminen on jatkunut ohjelmakauden aikana
 - emme tiedä, mitä olisi tapahtunut ilman ohjelmaa (vertailun lähtökohta olisi eri)

Sektorin kokonaisvaikutukset (2)

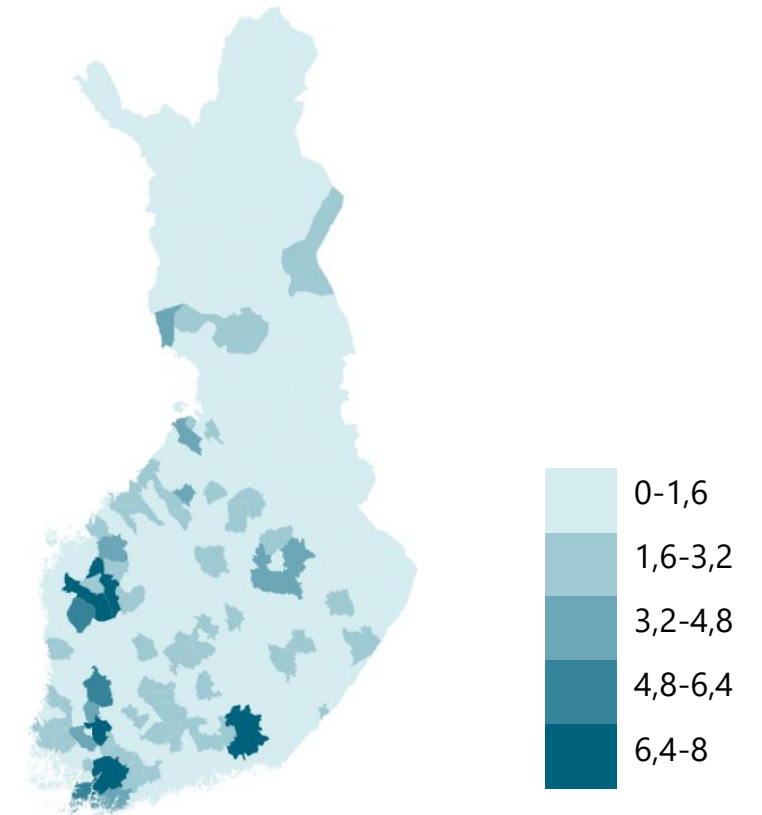
- Sukupolvenvaihdoksia ja investointeja toteutetaan vahvoilla maatalousalueilla
 - Maataloustuotannon alueellinen keskittyminen jatkuu
 - Yksikkökojen kasvu jatkuu
 - Sukupolvenvaihdoksia tehdään suuremmilla tiloilla
- Maataloussektorin kilpailukyvyyn voidaan arvioida paranevan pitkällä aikavälillä
 - suhteessa siihen, että maaseutuohjelman toimenpiteitä ei olisi toteutettu

Maatalousinvestoinnit kunnittain (milj.€) (Lähde: Arovuori ym. 2019)

Sektorin kokonaisvaikutukset (3)

- Ohjelman toimenpiteiden vaikutuslogiikka kokonaisuudessa pitkäjännitteistä
 - Koulutus
 - Neuvonta
 - Investoinnit
- Ongelma
 - Toimenpiteiden kokonaisvaikutukset havaittavissa vasta keskipitkällä aikavälillä
- Ratkaisu:
 - Pitkän aikavälin vaikuttavuusarvioinnit

Nuorten viljelijöiden aloitustuen jakautuminen alueellisesti (milj. euroa) (Lähde: Arovuori ym. 2019)

Toimenpiteet

- Vaikutuslogiikan perusteella
 - Yksittäisillä tiloilla toteutetut toimenpiteet vahvistavat tilojen kilpailukykyä pitkällä aikavälillä
 - Investointien/kehittämistoimenpiteiden vaikutukset voivat kuitenkin olla heikentäviä suhteessa toimintaansa vakiinnuttaneisiin yrityksiin
- Vaikutuslogiikaltaan laajempia tavoitteita tukevat toimenpiteet hyviä
 - Eläinten hyvinvointikorvauksella laajempaa yhteiskunnallista merkitystä
 - Maatilojen yritystoimintaedellytysten vahvistamisella mahdollisuus kasvattaa yrityskohtaista lisäarvoa
 - ... mutta niiden vaikutukset eivät näy ohjelman kokonaisuutta mittaavissa vaikuttavuusindikaattoreissa

Jossiteltavaa...

- Riskienhallintatoimenpiteiden jättäminen ohjelman ulkopuolelle
 - Sääolosuhteista johtuneita sadon-/tulonmenetyksiä on kompensoitu kansallisilla kriisipaketeilla ohjelmakauden aikana
 - Eläintautiriskit realisoituneet (ASF)
- Tuottaja- ja toimialaorganisaatioiden jättäminen toimenpiteiden ulkopuolelle
 - Tuottajien välisen yhteistyön edistäminen avainkysymys resurssien käytön tehostamisessa
 - Markkina-aseman vahvistaminen nopeasti muuttuvissa markkinaolosuhteissa

PTT työpapereita 192
PTT Working Papers 192

Selvitys maaseudun kehittämissohjelman 2014-2020 tuloksista ja vaikutuksista maatalousalan kilpailukykyyn

Arovuori, K., Auri, E., Haanpää, S., Pyykkönen, S., Ranta, T.,
Rannanpää, S., Rinta-Kiikka, S., Toikkanen, H. ja Yrjölä, T.

Helsinki 2017

Johtopäätökset

- Ohjelman toimenpiteillä ei ole pystytty vahvistamaan maatalousalan kilpailukykyä kokonaistasolla
 - Vaikutuslogiikaltaan säilyttävät toimenpiteet kumoavat kokonaistasolla kehittävien toimenpiteiden vaikutukset
- Toteutettujen toimenpiteiden kautta yksittäisten tilojen kilpailukykyyn voidaan arvioida vahvistuvan pitkällä aikavälillä
- Investointeihin, neuvontaan ja koulutukseen keskittyvät toimenpiteet ovat periaatteilta ja vaikutuslogiikaltaan oikeita ohjelmalle asetettujen tavoitteiden suhteen
 - Näille suurempi osuus maaseutuohjelman rahoituksesta
 - Maaseutuohjelmaan kaivataan yksittäisen yrityksen kehittämistoimenpidettä

PTT työpapereita
PTT working papers
PTT diskussionsanslag

199

Kyösti Arovuori, Hanna Karikallio, Sanni Kiviholma, Heini Lehtosalo,
Johannes Piipponen, Sinikka Pyykkönen, Sari Rannanpää, Tapani Yrjölä

**Manner-Suomen maaseudun
kehittämishojelman 2014-2020
vaikuttavuusarviointi
- maatalousalan kilpailukyky**

Suosituksset

- Maaseutuohjelman kokonaisuudessa vaikutuslogiikaltaan säilyttävien ja kehittävien välistä suhdetta tulee jatkossa tarkastella aikaisempaa kriittisemmin
- Ohjelman vaikuttavuutta ja maataloussektorin kilpailukykyä tulee vahvistaa
 - Maatilojen liiketoimintaedellytykset entistä vahvempi peruste rahoitukselle
 - Investointituet tulisi kohdentaa vahvemmin tukemaan kilpailukykyä
 - Viljelijän ammattitaidon merkityksen korostaminen ja osaamisen kehittäminen
- Toimenpiteiden vaikuttavuuden pitkäjänteinen seuranta ja arviointi on tärkeä
 - Arviointiasetelmaa tulisi kehittää siten, että arviointia voidaan toteuttaa ohjelmakausien yli
 - Ohjelman toimenpiteiden vaikuttavuusarviointi viisi vuotta ohjelman päättymisen jälkeen

Maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 vaikuttavuusarviointi - maatalousalan kilpailukyky

Kyösti Arovuori, Hanna Karikallio, Sanni Kiviholma, Heini Lehtosalo, Johannes Piipponen, Sinikukka Pyykkönen, Sari Rannanpää, Tapani Yrjölä

www.ptt.fi

www.mdi.fi

